

# Listek.

## Vojni člani

za c. in kr. vojsko v slovenskem jeziku iz l. 1798.

Priobčil P. pl. Radics.

Iz zbirke nepozabnega domoljuba Žige barona Zoisa so se nam ohranili »Vojskni sklepi« iz l. 1798. v slovenskem jeziku; tiskani so na Dunaji (1798), 4<sup>o</sup> in obsegajo na 16 straneh L členov. Ker se ti predpisi bodisi po številu, kakor tudi po razvrstitvi in besedilu bistveno razlikujejo od dandanes veljavnih (»Prisega in vojni člani« na Dunaji. Iz c. kr. dvorne in državne tiskarnice 1874, 8<sup>o</sup>, 27 str. XXXVII členov) — in ker se z njimi sploh označuje doba, v kateri so bili na svetlo dani, zategadelj naj jih tu doslovno priobčimo. Preložil je brez dvojbeno nemški izvirnik na slovensko c. kr. okrajni tajnik in znani krañjski zgodovinar Anton Linhart, ki je bil tistihdob oficijalni translator za slovensko.

Besedilo slóve:

### Vojkni Sklepi

ali

### Soldafhni artikelni.

I.

Pred vřim drugim jimá Nařha Soldafhina Nam Rimřkimu Zefarju, na Ogerřkim inu Pöhmřkim, v' Galliziji, Horvaziji, Dalmaziji, inu Slavonji Krajlju &c. vikřhi Vojvodu na Oesterreihu &c. inu Svetimu Rimřkimu Zefarřtvu oblubiti inu perlezhii: Nam sveřtó flushiti, Tem od Nař naprej-pořtavlenim Generalam, Oberřtarjam; pervim offizirjam (Staabsoffizieren) sgornim, inu řpodnim offizirjam super, inu zhes Sovrasnika pokorni biti; Tudi vlé tojřřto, kar oni řapovedó, inu ře enimu k' vojkni řliřřeóřhiju moshu řpodobi, na tanko opraviti.

Kateri letó nederřří, inu Subordination preřtopi, jima bres milosti ob řhivlenje priditi.

S'veftoba, inu pokorfhina, od katere leta fklep govori, ni le famo saftopit per tihjifteh opravíleh, kar eniga koker foldáta fizér sadene, poftavim, jesda, ftrasha (Wacht) poflanftvo &c. ampak tudi per takeh, katere on fkus roké k' fomimu pridu Zefarja fturiti sna; inu on fe nima na nobeno vífho takim posebnim delam pod grosno fhtrafo odpovedat.

## II.

Vfakiteri k' vojski flifhejózhi mosh fe jimá od pregrefnih befedi, inu del oddersháti, inu Boga sa premaganje, zhes fovrashnika profiti, inu kader fe k' boshji flushbi bobna, fe kjekej podati, inu tejifte ne famudíti.

Aku pak kdo pregrehno govori, al dela, al fkus letó druge k' ravno letim sapele, ta jimá na shivoti, inu telefi po she vundaneh pravizah pofhrafan biti.

Zhes letá fklep fe tudi pregreffe tijifti, kateri vero sanizhujajo, inu bukve, katere dobro sadershanje fkasé, fpifujejo, nastrofajo, al take grosne mifli pred drugimi vun-dadó, katere le k' neverjetnosti, al k' pohujfhanju tiga dobriga sadershanja pot kashejo.

## III.

Kdor podfhuntanje dela, al de je previshan s' tem okrog hodil, jimá bres milofti shivlenje sgubiti.

Letá pregreha fe dapernefe, kader fe s' vezh, al malo drugimi vkupis-hájajo, inu v' letéh zhes Zefarja famiga, al zhes te naprej-poftavlene, zhes flushbo, al zhes zelo zefarftvo skupej fe fhkodlivo govori, inu toku fodi, de v' mifleh tih drugih kaj hudiga fpoznó: dalej kader fi kdo persadene al saiezhéne (Arrestanten) na dan fpuftiti, per enim Execuzioni pred vfemé sa gnado vupíti, al zelu tegajiftiga od-teti. Tudi je ena forta podfhuntanja, kader vezh, koker fhtirji v'kupej k' fvojmu vikfhimu pridejo, de bi se zhes kaj potoshili: Tudi kader eden s' fvojim Vikfhim prefilno govori, slafti kader fe to prizho vezh drugih sgodi.

## IV.

Katere ene befede, skus katere fe sna eno podfhuntanje sgodíti, od febe pufty flifhat, jimá po vashnosti te rezhí na shivoti inu telefi pofhtrafan biti.

Pod tem fo sapopadene vfé befede, inu pifanja, skus katere bi snal en punt, al ras-pertje vftati.

Tudi fe te pregrehe pred drugimi dolshni fture, kater zhes Zefarja, al sveso vféh deshela sanizhvavfke bukve, al pifanja pifhejo, tajifte dalej dadó, al tudi s' befedami take mifli pred vfimé, ozhitno ras-trofijo, katere al fame na febi, al sraven drugeh na pre-obernenje, al na prekúz zeliga vladanja namerjajo.

## V.

Kateri s' foveranishnikom na sproti pifma dershi, inu vfi drugi is-dajavzi, inu pomagavzi jimajo bres milofti obesheni biti. Ravno letó fe jima letemu sgodfti, kateri fe bojvanju doli-postavi, inu ta Officier, kateri eniga takiga tih svojih per ti prizhi ne-prebode, jimá svojo zhaft, inu dobro poshtenje sgubiti.

Letukej fe fizer le govory od is-dajavfkiga fem, ter kje pifanja s' foverashnikom, inu njega prijatelnom, kader namerzh eden al skus pifma, al s' befedo skus eno drugo perfhono, al koker koli bodi, timjiftim nasnanje dajé, katero v' tem sna fhkoduvati, inu njim morebiti popife od ene fortize, od ene deshele, al od flushbe al profiant-tabele inu vezh takeh rezhi v' roke perpravi, tedaj eniga foverashniga fhpiona dela: vender je tudi sem-terkje poslanje pifém v'teh narnejnshih rezheh, predém de fe poprej pervolénje dobí, zelu možno prepovedano, inu morjo taku dobro pifma, katere na foverashnika gredó, koker tudi te, katere od ondol femkej pridejo, po spodobi fem pokasati; dalej je tudi ena po sadershanji te rezhi vezh, al mejn obtoshlíva fórtá od is-danja, kader eden slégáne novize vun-trofi, aku skus letó med foldatmi, inu na deshéli zaglivoft ras-tèrne; ja zelú je fhtrafe vredno, aku eden refnizhne, vunder flabe marne ras-snafha: Pomagavzi vseh takeh is-dajavneh rezhé, tudi tijifti, kateri sa léto-vedó, nizh pak od tega nepovedó, ravno lete pregrehe, tedej tudi te fhtrafe deleshni sturé.

Kar tedej letó sadene, aku fe kdó bojvanju odpove, tukej ne bo le samo tajifti, kateri letó is ras-pertjá, inu terdovratnosti sturé, ampak tudi tajifti, kateri savol pomankanja te fèrznófti per enim foverashnim prehitenji fe na stran vmakne, al zelu prozh odtegne, sapopaden; sakaj on v'enim, koker v'drugim krajé ravná zhes svojo toku dragu sturjeno perfego, inu zhes to je on koker en tat, kateri svojmju gosfodarju to vshíto pizho odkrade. Kir tedej na kaj takiga fhtrafa kmalu pridti more, taku je enimu officirju nalosheno per sgubenji svoje zhaftí, svojga na to visho nesveftiga podloshniga v' ti prizhi okoli pernefti.

## VI.

Kateri po krivim perfeshe, de bi kaj premoshénja na fe perpravil, jimá s' vífoko fhtrafo obloshén biti, kateri pak v' glavosapadneh rezheh k' obdolshenju eniga drugiga eno tako krivo perfego doli-poloshí; taku jimá letó fhtrafo preftati, katero je on vunimu skus perfego namenit otèl. Tudi, kateri eniga drugiga h' krivi perfegi golfivo, inu radovolno napele, jima ravno to fhtrafo terpeti.

## VII.

Kdor fe strashe (Wacht) le s' filo dotakne, jima na shivlenji fhrafan biti.

Med temi se ne le famo tijiſti ſaftopijo, kateri eno ſtrasho, vahto ali Salva-Guardijo pretepó, ampak tudi tijiſti kateri ſe branjo inu ta napovedan arreſt gori ne-ſfemó, al bodi letá ſkus ſoldafhino, al famo na povêlje ſvojga naprej-poſtavleniga napovedan: tudi ſe na to viſho pregreſhí, kader eden, kateri je vshe v' arreſt djan, vmiſli, de ozhe vjiti, filo dela: tudi kader en arreſtant keho gori-dene, al ſhe vun ſpraviti ozhe; ſa tega voljo ſe ſna ta vbeshnik v' poprejſhnim pergodki bres veliko premifhlenja kmalu vſtreliti, v' ſadnim pa le takrat, kader drugiga mogozhe ni, njega gori-dersháti.

## VIII.

Kdor na Patrollo ſvojo pukſho (ſic! puſhko!) nameri, jimá na ſhivlenji fhtrafan biti.

Patrolla, al Ronda je tudi ena ſtrasha, al vahta, inu ſraven ſe ravno tokú ſadershí, koker je v' ſprednim artikelni al ſklepi rezheno bilo.

## IX.

Vfaki jima ſamitno, inu drugo vahto, koker ſe ſpodobi, v' zhaſti derſháti; kdor leto preſtopi, more ojtſtro poſhtrafan biti.

Leta artikel, al ſklep je toku ſaftopit: de ſe vfaki ſamitni al drugi vahti, Patroli, Rondí, inu Salva-guardiji nobena ne ſpodobnoſt, ampak ſpoſhtuvánje ſkaſhe: tedej ſe neſme nobeden podſtopit, vahti, kader na eniga ſavupſje, zhes to vkaſano ſturiti, nepametno odgovoríti, pred njo boj ſazheti al vupitjé-pozheti.

## X.

Kader eden na vahti ſpí, bodi al na vojski, al v' Garnisoni; al kader on, predem je ſvoj zhaſ doſtál, al oblésan, od ſvojga meſta prozh gre, jima vſtrelén biti.

Samotne vahte ſo ozhí ene fortize, inu armade, tedej ſe zelo nemore ſgovoriti, aku bi nemarnoſt eniga zhloveka, eno zelo meſto al armada ob zhaſt, premoſhenje, inu ſhivlenje perſhlá.

Aku bi tedej ena Samitna Schildvahta ſavol telefne flabóſti ne mogla dalej ſtáti; aku bi ſavol poſablivoſti tiga niſhi-officirja ob pravim zhaſi ne bla odpelána; toku jimá na ſraven-ſtojezho vahto, al pa, zhe je wahtſhtuba, al ſtrashiſha bliſu, na tajiſto ſavupiti, de ſe odpelánje ſturí. ſraven more tudi vahta, katera eno poſebno beſedo al Losungo doby, letó ſi dobru ſamerkat, al Patrole eno drugo povedala, toku ſe more kmalu odpeláti, oblesati, inu ojtſtro fhtrafati: v' nevarnoſti tiga ſovraſhnika pak, kir ſe ſna ena vekſhi nefrezha ſgodíti, je ſhe ojtſtrejſhi ſ'njo deláti, ja zelu pred Vojskno ſodbo (Kriegsrecht) poſtaviti. Zhes letó ſe tudi nobena vahta bres prizhe tiga napelavnika (Aufführer) pod ojtſtro fhtrafo odpeláti, oblesati puſtiti neſme.



## XI.

Ravno letó fe jima Officirjo, al nishi-Officirju sгодíti, kateri fe per Visitiranji te vahte tam nesnajde.

Letá artikel fe tudi ras-tegne na vfakiga Vahte-Komendanta, kateri fe od fvoje vahte al Komande prozh podá; inu je fhe vezh fhtrafe vreden, koker en drugi, kir fe je na njega koker Komendanta savol varnofti popolnoma sanéfti. Sraven je samerkati, de fe on zhes fvoj odkasan kraj nefme podati; aku lih Generalftvo, al kdor (infpekzion) ogled jimá kje gre, svunej kù bi njemu od letih posebej bilo vkasano. Ravno tudi je on ti rezhèni fhtrafi podovershen, kader on per Visitiranji spí, inu v' oroshje ne ftopi.

## XII.

Kateri piján na vahto pride, jima v'shelesje djan, inu po velikofti te rezhí na zhafti inu na shivlenji pohtrafan biti.

Pod tim artikelnam, al fklepam je sapopadena ne le samo vahta, ampak tudi vfaka gofpodna flushba, jimej jime, kar sa eno ozhe; kdor tedej is pijanofti v' ti kaj samudy, jimá s' shelesjam pohtrafan biti; kdor pak savol tega, kader en hrup, al nevarnoft tiga fovrashnika v' ftane, ni v' ftanu k' fvojmu oroshju, kompanji, al squadrono pridti, ta jimá fhe ojftréjshi, inu koker fo rezhí, na zhafti, inu shivlenji fhtrafan biti.

## XIII.

Kdor vahto samudí, ta jima v' shelesje djan, tudi ob vodi inu kruhu dershan, al po velikofti fhe ojftréjshi fhtrafan biti.

Med fem fe saftopi, de nobeden fvojo njega sadenezho vahto, Komando, al sizerno gofpodno flushbo nefme samudíti; tedej aku bi eden is terdnega urshoha vahto ne mogèl opraviti; toku jimá on per pravim zhasi, inu sgodej napovedati: tudi de nobeden bres perpuhénja od vahte, inu druge gofpodne flushbe fe ne-odtegne; al bres oblesinge, od-pelánja; al bres povélja zelu sraven ni, katéro, kader nevarnoft tiga fovrashnika tukej, po sadershanji te rezhí, zelo od glavo dján biti. Tudi fe v' letím artikelni, al fkleпки sa terdno poftavi, de nobeden, bodi kdor ozhe, bres pervolenja fvojga vikfhiga, eniga drugiga na mejfti sebe v' fhflushbo vseti, al od-tod fe od tega odvrezhi, ne fme puftiti.

## XIV.

Koker hitro je vahta poftavlena, ne fme nobeden skus hrup s' vupitjám, ropotanje, al strelánje vsdigníti pod fhtrafo na shivoti, al shivljenji. Letá prepoved gre kje, de nobeden v' prizho eniga vikfhiga per eni vahti, al pred eno drugo sbrano trumo, tudi na

enim kraji, kir fe vojfkna fodba (Kriegsrecht) dershy, v' enim jesnim sadershanji mezh vunpotegne. Inu on pade pod poprej popisano fhtrafo, zhe ravno skus leto fe nobena fhkoda ni sgodila: daley ne sme nobeden v' zhafi, kader vahta prozh gre, al per komandi, al tudi armadi, al per eni fortizi fvojo Pukfho sprofhiti inu plenkláti.

## XV.

Kateri Komendant eno mesto, bres de fe je pred, kar je le mogožno, branil, zhesdá, ta jimá na shivlenji fhtrafan biti, inu med gmej foldatmi, aku fo sraven kaj krivi, jimá ta deféti vmreti, ti drugi pak ob drugim zhafi na te narnevarnihi kraje pofstavleni biti.

Se sizer ne more sa terdno poftaviti, kdaj je to nar mogozhnifhi branenje, kir letukej na veliko-fortne rezhij pride koker: na vfhafanje ene fortize, koku možno je fhitevenje od ludi, kateri fo snotrej sa brambo? Koku fo prevideni sa ftrel, inu shivesh? tedej na druge perftavke veliko pride; to pravlenje eniga Komendanta v' teh rezheh pak vunder ni sa dofti — ampak v' tem fe tukej ne le famo Komendat, ampak tudi ti drugi officirji po verfti saftopijo, inu per tih sadnih ta sgovor, de oni Komendantu morjo pokorni biti, nizh ne-velá, aku nifo tijifti per samerkanji eniga bres potrebe sklenéniga zhes-dajanja njega odgovarjali njemu superftali, ja takiga zelu saperli, inu mejsto na to sadno branili.

## XVI.

Kader tudi Komendant eniga obfesdaeniga mesta, eniga fvojih Officirjov, al foldatov od zhes-dajanja govoríti flishi, al to sizer samerka, tega je on na ftran fpravit dolshán.

Leta artikel, al fklep jima s' poprejfhnim eno sveso, inu pod befedo: na ftran spravit, fe saftopi, de Komendant tajiftiga officirja al soldáta, kateri kaj od zhes-dajanja fhlihfat pufti, koker fo rezhí, more al skus vojfkno fodbo (Kriegsrecht) al skus fhontrecht obfoditi, al fam na mejfti pofekati.

## XVII.

En officir, al nishi-officir, kateri v' vojfki v' ftari Logarji (al v' garnisoni) na ograji (Wall) ene fortize, al eniga drugiga terdniga kraja vahto jimá, more letó dobru previdít, pod fhtrafo fvojga shivlenia.

V' tim artikelni fo tudi vahte per arrefantih sapopadene, sa katere oni dobri ftati morjo, inu fploh fe saftopi, de vfakitera flushba, jimej kar sa eno jime ozhe, fe more prov opraviti.

## XVIII.

Kader ze le trume, kompanije al Escadroni, aku v' boj pridejo svojo dolshnoft ne fture, jima officir, kateri je tega kriv, zhaf inu shivljenje sapafiti.

## XIX.

Kar pak te gmej foldate sadene, toku jima od tih dolshnih ta defeti obethen; ti drugi pak na te nar navarnifhi kraje komandirani biti; inu toku dolgo eno snaminje, skus katero fe od drugih posnajo, nofti, dokler oni skus eno junafhko sadershanje leto nezhaft ne sbrifhejo.

Ne potrebuje vezh skladanja v' kom leta dolshnoft obftojoy, sakaj letá je she v' fturjeni perfegi sapopadena.

## XX.

Banderftva, inu trume, katere Schanze, Redúte, al en drugi kraj, bres de bi bili poprej, kar je mogozhe, fe branili, sapufte, jimajo ravno toku pofhtrafani biti.

Kdaj to velá, more rezh Sama na dan dati', tedej terdno is-kasati.

## XXI.

Kader ze le trume nesveftno odpadejo, inu vbeshe, toku jimajo v' 6 tednih po trikrat nasaj poklizani (al zitirane) biti, sraven pak fe jim more varni prihod (Sichergeleit) ponudit, inu tudi dershat, de fe fnajo odgovoríti; aku ne pridejo nasaj, taku je vfaki, aku bi vjet bil, sa obefit, od tih jiftih pak, kateri nasaj pridejo, jimajo tijifti, kateri fe pofhteno odgovore, fpufheni inu te druge fna vfak vftrelfti.

(Konec prih.)

